Redagavo: Ramunė Lūžaitė (1997.07.04)

Įstatymas paskelbtas: Žin., 1995, Nr.32-743

Neoficialus įstatymo tekstas

Pakeitimai:

1.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr.1-1264, 96.03.28, Žin., 1996, Nr.32-791
LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGETIKOS ĮSTATYMO 20 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

2.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. VIII-261, 97.06.17, Žin., 1997, Nr.64-1494 (97.07.04)
LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGETIKOS ĮSTATYMO 15 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

*** Pabaiga ***

LIETUVOS RESPUBLIKOS
E N E R G E T I K O S
ĮSTATYMAS

1995 m. kovo 28 d. Nr.I-828
Vilnius

I skirsnis. BENDROJI DALIS

1 straipsnis. Sąvokos ir apibrėžimai

Šiame įstatyme vartojamos sąvokos:

energetika - ūkio dalis, kuri apima energijos išteklių žvalgymą, gavybą, transportavimą ir laikymą, įvairių energijos rūšių gamybą, transformavimą, paskirstymą, perdavimą, prekybą bei energijos naudojimą;

energetikos sistema - tai energetikos įmonių (bendrovių), susijusių techniniais, organizaciniais arba (ir) ekonominiais ryšiais ir darbo režimo funkcijomis, visuma;

energetikos sektorius - tai energetikos dalis, susijusi su kuria nors energijos išteklių ar energijos rūšimi: kuru, elektra, šiluma;

pirminiai energijos ištekliai - tai gamtos ištekliai, kurie gali būti tiesiogiai naudojami kurui (skalūnai, anglis, durpės, biomasė, degiosios dujos) arba energijai gaminti (branduolinis kuras, nafta, hidroenergija, saulės, vėjo ar geoterminė energija);

atsinaujinantys energijos ištekliai - tai savaime atsikuriantys ar atkuriami gamtos ištekliai: hidroenergetika, mediena, biomasė, kurie gali būti panaudoti energetikos tikslams;

antriniai energijos ištekliai - bet kokio technologinio proceso metu gaunama energija transformuojant pirminę energiją arba kitą energiją, kuri nepanaudojama tam technologiniam procesui;

energetikos efektyvumas - tai visų energijos rūšių gamyba ir naudojimas pažangiausiais būdais;

energetikos įmonė - ekonomiškai ir juridiškai įteisintas savarankiškas ūkio subjektas, kurio vienas ar keli pagrindiniai tikslai yra energetinė veikla;

energetinė veikla - tai veikla, susijusi su energijos išteklių žvalgymu, gavyba, transportavimu, paskirstymu, energijos gamyba, perdavimu, prekyba ar energetikos įrenginių eksploatacija;

energetikos standartai ir normos - tai nustatyta tvarka patvirtintos pajėgumų, gaminių, statinių ir įrenginių, naudojamų energetinėje veikloje, statinės ir dinaminės techninės charakteristikos bei energijos ir

energetinių žaliavų kokybę reglamentuojantys normatyvai.

2 straipsnis. Energetikos įstatymo paskirtis

Energetikos įstatymas nusako bendrąsias energetikos veiklos nuostatas, energetikos plėtojimo, funkcionavimo ir valdymo pagrindus. Atskirų energetikos sektorių, valstybės, savivaldybių ir privačių įmonių, energijos gamintojų, tiekėjų ir vartotojų veiklą, jų teisinius ir ekonominius santykius, jeigu šių santykių objektas yra energija ar energijos ištekliai, reglamentuoja kiti įstatymai ir poįstatyminiai aktai.

3 straipsnis. Energetikos politikos tikslai

Pagrindiniai valstybės energetikos politikos tikslai yra:

1) energijos taupymas;

2) efektyvus pirminių energijos išteklių naudojimas;

3) lyginamųjų energijos sąnaudų nacionaliniam produktui pagaminti mažinimas;

4) patikimo apsirūpinimo energijos ištekliais siekimas ir garantavimas naudojant įvairius energetinius išteklius, tarp jų vietinius, importuojant kurą ne iš vienos valstybės, atsižvelgiant į demonopolizavimo ir decentralizavimo būtinumą;

5) gamintojų ir vartotojų skatinimas efektyviai naudoti vietinius, atsinaujinančius ir antrinius energijos išteklius;

6) patikima, kokybiška ir kiek įmanoma mažiausiomis išlaidomis elektros, šilumos ir kuro gamyba bei tiekimas iš energetikos sektorių;

7) žalingo energetikos poveikio aplinkai mažinimas;

8) palankių teisinių ir ekonominių sąlygų investicijoms sudarymas;

9) konkurencijos ir privataus kapitalo dalyvavimo skatinimas ekonominiam efektyvumui didinti.

II skirsnis. ENERGIJOS IŠTEKLIŲ NAUDOJIMAS

4 straipsnis. Pagrindinės energijos išteklių naudojimo nuostatos

Energijos išteklių ir energijos naudojimo tvarką tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Energijos išteklių gavėjų ir energijos gamintojų, vartotojų ir tiekėjų tarpusavio santykiai grindžiami sutartimis.

Energijos išteklių gavyba ir energijos gamyba bei naudojimas yra valstybinės priežiūros objektas.

5 straipsnis. Energetinės veiklos poįstatyminių aktų tvirtinimo tvarka

Energetinės veiklos poįstatyminius aktus tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba kitos institucijos Vyriausybės nustatyta tvarka.

Įmonės, įstaigos, organizacijos ir gyventojai (energijos gamintojai, tiekėjai ir vartotojai), be šio įstatymo, privalo laikytis ir kitų norminių aktų (įrengimo, eksploatavimo, darbų saugos, darbuotojų mokymo bei atestavimo taisyklių ir pan.), kurie reglamentuoja techninius, eksploatacijos ir kitus energetikos klausimus. Šiuos norminius aktus tvirtina Energetikos ministerija arba kitos Lietuvos valstybės institucijos pagal savo kompetenciją.

6 straipsnis. Energijos taupymo fondas

Kad būtų efektyviai įgyvendinamos energijos išteklių gavybos ir energijos gamybos bei naudojimo priemonės, sudaromas energijos taupymo fondas.

Fondo lėšos naudojamos energijos taupymo ir efektyvaus naudojimo programoms finansuoti, vietinių, atsinaujinančių ir antrinių energijos išteklių naudojimo priemonėms diegti, eksploatuoti ir plėtoti.

Pradinį fondo įnašą formuoja ir fondo nuostatus tvirtina Lietuvos

Respublikos Vyriausybė.

7 straipsnis. Energetika ir aplinkos apsauga

Energetinę veiklą reglamentuoja aplinkos apsaugos įstatymai, poįstatyminiai aktai, kiti norminiai dokumentai atsižvelgiant į priimtų tarptautinių susitarimų (konvencijų) aplinkosaugos klausimais reikalavimus.

Draudžiama pradėti energetinę veiklą, jeigu ji prieštarauja Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymui, aplinkosaugos standartams ir normoms.

8 straipsnis. Energijos vartotojų teisės ir pareigos

Energijos vartotojai naudoja energiją vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintais norminiais dokumentais.

Energijos vartotojų teises gina Lietuvos Respublikos vartotojų teisių gynimo įstatymas ir kiti teisiniai aktai.

III skirsnis. ENERGETIKOS STRATEGIJA IR INVESTICIJOS

9 straipsnis. Nacionalinės energetikos strategijos formavimas

Nacionalinės energetikos strategijos siekis yra apibrėžti energetikos plėtojimo tikslus, svarbiausius jos valdymo principus atsižvelgiant į ūkio raidą rinkos sąlygomis.

Nacionalinė energetikos strategija apima šiuos sektorius:

1) elektros energijos;
2) šilumos energijos;
3) dujų;
4) naftos ir jos produktų;
5) kitų kuro rūšių.

Nacionalinė energetikos strategija sudaroma ne mažiau kaip 20 metų ir tikslinama ne rečiau kaip kas 5 metai.

Nacionalinės energetikos strategijos rengimas gali būti finansuojamas iš valstybės lėšų. Už jos parengimą atsako Energetikos ministerija.

Nacionalinę energetikos strategiją Lietuvos Respublikos Vyriausybės teikimu tvirtina Seimas.

Energetikos perspektyvos projektai sudaromi remiantis Nacionaline energetikos strategija.

Sudarant energetikos perspektyvos projektus, turi būti atsižvelgta į demonopolizacijos principo įgyvendinimo, decentralizuoto energijos tiekimo šaltinių ir mažosios energetikos naudojimo galimybes. Projektų sudarymo ir tvirtinimo tvarką nustato Energetikos ministerija.

10 straipsnis. Investicijos

Valstybinės reikšmės energetikos objektai statomi vadovaujantis Nacionaline energetikos strategija. Jie gali būti finansuojami iš įvairių šaltinių konkurso būdu. Valstybinio kapitalo dydis turi garantuoti valstybei kontrolinį akcijų paketą.

Savivaldybių ir kitų vietinės reikšmės bei energetikos objektų finansavimu, energetinės veiklos plėtimu rūpinasi miestų (rajonų) savivaldybės, energijos tiekėjai arba (ir) vartotojai, privatūs investitoriai.

11 straipsnis. Kuro atsargos

Energijos tiekimo patikimumui didinti energetikos įmonėse sudaromos ūkinės kuro atsargos. Jos privalo būti ne mažesnės už tą kuro kiekį, kuris reikalingas 2 mėnesių energijos poreikiams tenkinti.

Kuro valstybinių atsargų sudarymo, saugojimo, naudojimo ir jo apskaitos tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Už kuro valstybinių atsargų sudarymą ir naudojimą atsako Energetikos

ministerija.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė skiria lėšų kuro valstybinėms atsargoms sudaryti ir saugoti.

Energijos gamintojai, atsižvelgdami į objekto svarbą, privalo turėti rezervinio arba avarinio kuro.

12 straipsnis. Atsinaujinančių ir antrinių energijos išteklių naudojimas

Valstybė (savivaldybė), formuodama mokesčių politiką, teikdama lengvatinius kreditus, subsidijas, skatina atsinaujinančių ir antrinių energijos išteklių efektyvų naudojimą.

Energetikos ministerija atsako už atsinaujinančių ir antrinių energijos išteklių naudojimą.

Jeigu atsinaujinančių energijos išteklių vartotojai pageidauja, jų autonominiais įrenginiais pagamintos energijos perteklius turi būti priimamas į energetikos tinklus ir su šiais vartotojais atsiskaitoma pagal sutartines kainas bei tarifus. Prijungimo prie energetikos tinklų tvarką ir sąlygas nustato Energetikos ministerija.

Vietinių, atsinaujinančių ir antrinių energijos išteklių efektyvaus naudojimo priemonėms įgyvendinti suteikiami kreditai. Lietuvos Respublikos Vyriausybė nustato kreditų teikimo ir grąžinimo tvarką.

Vidaus vandenų potencinę energiją, jei tai susiję su upės užtvenkimu arba jos vagos pakeitimu, ir geoterminę energiją galima naudoti tik gavus licenciją, kuri išduodama Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka.

IV skirsnis. ENERGETIKOS TVARKYMO PAGRINDAI

13 straipsnis. Nuosavybė

Visi pirminiai energijos ištekliai, esantys Lietuvos žemės gelmėse ir kontinentiniame šelfe Baltijos jūroje, yra išimtinė valstybės nuosavybė. Jie naudojami pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka suteiktas licencijas.

Energetikos įmonės (bendrovės) gali būti bet kokios įstatymų leidžiamos nuosavybės formos, išskyrus valstybinės reikšmės energetikos įmones, kurių sąrašus tvirtina Lietuvos Respublikos Seimas Vyriausybės teikimu.

Lietuvos Respublikos teritorijoje gali būti steigiamos valstybinės, privačios, bendros Lietuvos ir užsienio valstybių, taip pat užsienio valstybių nuosavybės energetikos įmonės ir objektai. Jų buvimo Lietuvos Respublikos teritorijoje sąlygas reglamentuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybė, remdamasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, šiuo ir kitais Lietuvos Respublikoje galiojančiais įstatymais, tarpvalstybinėmis sutartimis.

Draudžiama steigti, parduoti ar perduoti energetikos įmones bei suteikti licencijas energijos ištekliams eksploatuoti užsienio valstybių juridiniams ar fiziniams asmenims, jeigu tai gali pakenkti Lietuvos Respublikos interesams arba didina jos priklausomybę nuo užsienio valstybių energetikos monopolio.

14 straipsnis. Žemės suteikimas naudotis ir nuomojimas

Žemė energijos gamybos ir perdavimo objektams statyti ir plėsti, elektros linijoms ir vamzdynams bei kitiems įrenginiams statyti suteikiama naudotis ar nuomojama žemės įstatymų ir poįstatyminių aktų nustatyta tvarka.

Energetikos objektų, elektros tiekimo linijų ir vamzdynų bei kitų įrenginių apsaugai ir normaliam eksploatavimui užtikrinti nustatomos apsaugos zonos. Apsaugos zonų žemė nepaimama iš žemės savininkų bei kitų žemės naudotojų ir yra riboto ūkinio naudojimo.

Energetikos objektų, elektros tiekimo linijų ir vamzdynų apsaugos

taisykles tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Žemės naudojimo ribojimo konkrečios sąlygos ir kompensacija už galimus nuostolius dėl tokio ribojimo įforminamos rašytine, notariškai tvirtinama sutartimi, sudaroma tarp žemės savininko ar kito žemės naudotojo ir energetikos sistemos (įmonės). Žemės savininkų ir energetikos sistemų (įmonių) sutartys dėl žemės naudojimo įsigalioja įregistravus jas Valstybinio žemės kadastro duomenų registre. Šiose sutartyse nustatyti žemės naudojimo apribojimai turi atitikti energetikos objektų, elektros tiekimo linijų ir vamzdynų apsaugos taisyklių reikalavimus.

15 straipsnis. Kainos, kainodara ir energetinės veiklos kontrolė

Kuro ir energijos kainos nustatomos įvertinus būtinas išlaidas kuro gavybai, energijos gamybai, pirkimui, transportavimui ir energetikos plėtrai. Kainos turi atitikti kuro ir energijos kokybę, skatinti efektyvią energijos gamybą, patikimą tiekimą, taupų jos naudojimą ir tiekimo nuostolių mažinimą bei antrinių energijos šaltinių naudojimą.

Elektros energijos, centralizuotos šilumos bei gamtinių dujų kainos gali būti diferencijuojamos pagal vartotojų kategorijas, kuro ir energijos kokybę, tiekimo patikimumą, naudojimo laiką (paros, savaitės, sezono) ir sunaudotos energijos kiekį, o elektros energijos - ir atsižvelgiant į įtampos atskaitos prietaisų įrengimo vietą.

Kainodaros problemas energetikoje nagrinėja nuolat dirbanti Valstybinė energetikos išteklių kainų ir energetinės veiklos kontrolės komisija (toliau - Komisija).

Komisiją Vyriausybės teikimu 5 metams skiria, atleidžia ir jos nuostatus tvirtina Respublikos Prezidentas.

Komisija nagrinėja svarbiausius energetikos ekonomikos, įskaitant investicijas, klausimus, nustato kainodaros energetikoje principus, elektros energijos, centralizuotos šilumos ir karšto vandens bei gamtinių dujų kainų apskaičiavimo metodikas, tikrina elektros energijos, centralizuotos šilumos ir karšto vandens bei gamtinių dujų tiekėjų (juridinių ir fizinių asmenų, gaminančių, perduodančių, paskirstančių vartotojams elektros energiją, centralizuotą šilumą ir karštą vandenį bei gamtines dujas) pagal jos patvirtintas metodikas pateiktus kainų apskaičiavimus.

Elektros energijos, centralizuotos šilumos ir karšto vandens bei gamtinių dujų kainas nustato elektros energijos, centralizuotos šilumos ir karšto vandens bei gamtinių dujų tiekėjai, suderinę su Komisija. Jeigu elektros energijos, centralizuotos šilumos ir karšto vandens bei gamtinių dujų tiekėjams nepavyksta suderinti kainų su Komisija, ši turi priimti sprendimą dėl naudojamos energijos kainų dydžio ir nurodyti sprendimo galiojimo laiką.

Komisija kontroliuoja, kaip taikomos elektros energijos, centralizuotos šilumos ir karšto vandens bei gamtinių dujų kainos bei vykdomos taupymo programos, taip pat turi teisę tikrinti kuro ir energijos kokybę, jos atitikimą standartams, kontroliuoti prekybą energetinėmis žaliavomis ir energijos produktais. Savo išvadas ir pasiūlymus Komisija teikia Seimui, Vyriausybei, o jeigu nustatė piktnaudžiavimą - prokuratūrai. Komisija ne rečiau kaip kartą per metus atsiskaito Seimui.

Vyriausybės ar savivaldybės tarybos sprendimu už perkamą kurą, elektros ir šilumos energiją, karštą vandenį bei gamtines dujas atskiroms vartotojų grupėms gali būti išmokamos kompensacijos iš valstybės arba savivaldybės biudžetų.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. VIII-261, 97.06.17, Žin., 1997, Nr.64-1494 (97.07.04)

V skirsnis. ENERGETIKOS VALDYMO PAGRINDAI

16 straipsnis. Energetikos valdymas

Energetinę veiklą reguliuoja Energetikos ministerija ir kitos Lietuvos Respublikos institucijos. Energetikos ministerija atstovauja valstybės

interesams energetikos srityje, įgyvendina valstybės energetikos politikos tikslus ir veikia pagal Vyriausybės patvirtintus nuostatus.

Nacionalinės energetikos strategijos, taupaus ir efektyvaus energijos išteklių naudojimo programų projektus rengia, jų įgyvendinimą organizuoja, efektyvaus energijos naudojimo valstybės politikos įgyvendinimo teisines, ekonomines ir organizacines priemones, įstatymų ir poįstatyminių aktų projektus šiais klausimais rengia Energetikos agentūra.

Energetikos agentūra yra valstybės įmonė. Jos steigėja - Energetikos ministerija.

17 straipsnis. Energetikos licencijos

Energetinei veiklai reikia gauti licenciją .

Energetikos licencijų išdavimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

18 straipsnis. Energetikos sektoriai ir jų veiklos ypatumai

Lietuvos Respublikoje veikia šie energetikos sektoriai: elektros energijos, šilumos, dujų, naftos ir jos produktų.

Elektrinės, dirbančios bendroje technologinėje energetikos sistemoje, veikia bendru darbo režimu ir privalo paklusti operatyviniam dispečeriniam valdymui. Šie reikalavimai privalomi remonto ir statybos-montavimo bei kitoms įmonėms, kurių pagrindinė funkcija yra palaikyti ir užtikrinti normalų elektros energetikos sistemos darbą.

Energetikos sistema gali būti sujungta su užsienio šalių elektros energetikos sistemomis darbui lygiagrečiu režimu sutartiniais pagrindais ir paklūsta bendram energetikos sistemų operatyviniam valdymui pagal tarpvalstybinėse sutartyse reglamentuotas funkcijas.

Dujų, naftos ir jos produktų sektoriai, jei vamzdynai sujungti su užsienio valstybių sistemomis, dirba bendru suderintu operatyvinio dispečerinio valdymo režimu pagal tarpvalstybinėse sutartyse reglamentuotas funkcijas.

19 straipsnis. Energetikos darbuotojų rengimas ir atestavimas

Vadovaujantys energetikos įmonių darbuotojai ir specialistai, kurie atlieka technologinius energetikos darbus, privalo turėti specialų pasirengimą. Energetikos įmonės rengia ir lavina personalą šių įmonių remiamose mokymo įstaigose.

Energetikos įmonių personalas, nurodytas šio straipsnio pirmojoje dalyje, privalo būti periodiškai atestuojamas.

Energetikos įrenginius eksploatuojantis personalas privalo turėti atitinkamą kvalifikaciją ir būti atestuojamas.

Energetikos specialistų lavinimo ir atestavimo tvarką nustato Energetikos ministerija.

VI skirsnis. VALSTYBINĖ ENERGETIKOS PRIEŽIŪRA IR ATSAKOMYBĖ UŽ ŠIO ĮSTATYMO PAŽEIDIMUS

20 straipsnis. Valstybinė energetikos priežiūra

Valstybinę energetikos priežiūrą atlieka Energetikos valstybinė inspekcija prie Energetikos ministerijos.

Lietuvos Respublikos fizinių ir juridinių asmenų energetikos įrenginių (pagal Energetikos ministerijos patvirtintą sąrašą) valstybinė priežiūra atliekama visoje šalies teritorijoje nepaisant žinybinio pavaldumo, nuosavybės formų ir energetikos įrenginių galios. Ši inspekcija neatlieka branduolinės energetikos įrenginių valstybinės priežiūros.

Pagrindinis inspekcijos tikslas - atlikti Lietuvos Respublikos fizinių ir juridinių asmenų energetikos įrenginių valstybinę priežiūrą ir kontrolę, kad būtų užtikrintas patikimas, efektyvus ir saugus energetinių

išteklių tiekimas bei naudojimas.

Straipsnio pakeitimai:
Nr.1-1264, 96.03.28, Žin., 1996, Nr.32-791

21 straipsnis. Atsakomybė už Energetikos įstatymo pažeidimus

Juridiniai ir fiziniai asmenys, pažeidę šio įstatymo reikalavimus, traukiami atsakomybėn pagal Lietuvos Respublikos įstatymus.

VII skirsnis. TARPTAUTINĖ VEIKLA

22 straipsnis. Tarptautinė veikla

Tarptautinė veikla energetikos srityje grindžiama Lietuvos Respublikos interesais.

Energetikos sistemų (įmonių), įstaigų ir organizacijų tarptautinę veiklą koordinuoja Energetikos ministerija.

Energetikos ministerija nustatyta tvarka teikia pasiūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybei dėl dalyvavimo tarptautinių energetikos organizacijų darbe.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS ALGIRDAS BRAZAUSKAS